

Utbildningsinspektion i Hällingsjö skola

Förskoleklass

Grundskola årskurserna 1– 6

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolan.....	2
Bedömningar	2

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i Hällingsjö skola och besökt skolan den 25 oktober 2007. I slutet av denna rapport framgår vilka inspektörer som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot tre huvudområden: **Kunskaper, Normer och värden** samt **Ledning och kvalitetsarbete**. De krav på åtgärder som inspektörerna anger i denna rapport framgår även av Skolverkets beslut med anledning av inspektionen. Bedömningarna av kvaliteten och om verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94) samt övriga författningar för det offentliga skolväsendet.

Övergripande information om inspektionen finns publicerad på Skolverkets webbplats (www.skolverket.se).

Kommunen har det yttersta ansvaret för att de brister inspektörerna lyfter fram i bedömningen åtgärdas av skolan. Åtgärderna ska redovisas till Skolverket inom tre månader vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid kommande inspektionstillfälle.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och skolan, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I skolan intervjuades elever, lärare, rektorn samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte även lektioner i flertalet årskurser och verksamheten i förskoleklassen.

Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Rektorn har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av skolan

Hällingsjö skola	Antal barn/elever
Förskoleklass	16
Grundskola	87

Källa: *Hällingsjö skolas statistik*

Hällingsjö skola är lantligt belägen, ca två mil från centralorten Mölnlycke. Utbildningen omfattar förskoleklass och årskurserna 1–6.

Efter årskurs 6 går eleverna i allmänhet vidare till Rävlandaskolan, ca fem kilometer därifrån. De flesta eleverna åker skolskjuts och hälften går på skolans fritidshem. Skolbarnsomsorgens verksamhet bedöms i en särskild verksamhetsrapport.

Elevhälsoteamet på skolan består av skolsköterska, kurator, specialpedagog och rektorn.

Hällingsjö skola tillhör ett skolområde kallat Björketorpsområdet. Hällingsjö ligger i kommunens östligaste del i ett naturskönt och kuperat landskap.

Bedömningar

Samlad bedömning

Eleverna trivs och känner sig trygga vid Hällingsjö skola, erfar inspektörerna. Det är en liten skola där ”alla känner alla” och det råder god sammanhållning. Lärarna prioriterar arbete med att eleverna ska känna tillit och gemenskap. Lokaler och undervisningsmaterial ger förutsättningar att bedriva en tidsenlig undervisning. Rektorn och lärare vid skolan har adekvat utbildning för sina uppdrag.

Elevernars kunskapsresultat följs upp i viss mån, men det finns ingen samlad dokumentation som visar huruvida eleverna når kunskapsmålen. De nationella proven för årskurs 5 genomförs men det finns inget system för att följa upp och utvärdera elevernas kunskapsresultat i andra ämnen. Kvalitetsarbetet bör förbättras för att bland annat omfatta uppföljning av kunskapsresultat och samarbete mellan lärarna för att höja måluppfyllelsen.

Arbetet med elevinflytande och värderingar har både starka och svaga sidor. Eleverna får möjlighet att utöva inflytande och utveckla demokratiska värderingar bland annat genom att delta i elev- och klassråd. Eleverna har också i viss mån inflytande över i vilken ordning de vill utföra olika arbetsuppgifter. Möjligheterna till inflytande över undervisningens innehåll och val av arbetsformer är dock ovanligt. Elevernars begränsade kunskaper om målen för utbildningen försvårar också denna möjlighet. När det gäller att motverka kränkande behandling visar arbetet goda resultat. Skolan arbetar både förebyggande och har beredskap för att vidta åtgärder vid akuta händelser, men planeringen och dokumentationen måste förbättras.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Skolan genomför inte en systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsresultat i förhållande till målen i årskurs 5 i samtliga ämnen (4 kap.1 § skollagen, 2 kap. 6 § grundskoleförordningen samt avsnitt 2.2 och 2.8 i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo 94).
- Skolans likabehandlingsplan uppfyller inte de krav som ställs på en sådan plan (6 § lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever).
- Skolans kvalitetsredovisning uppfyller inte kraven i förordningen (3 § förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.).
- Skolan uppfyller inte förordningens krav på delaktighet vid utarbetandet av kvalitetsredovisningen (4 § förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.).

Inspektörerna bedömer att det finns behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden.

- Pedagogisk samverkan mellan grundskolans årskurser bör förbättras för att stödja elevernas långsiktiga lärande och utveckling för att nå målen samt underlätta övergångar.
- Skolan bör arbeta för att öka elevernas kännedom om målen för utbildningen samt för att öka elevernas inflytande över undervisningen.
- Skolan bör utveckla sina åtgärdsprogram.
- Skolans rektor bör ta ett större ansvar för det pedagogiska ledarskapet och säkerställa att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen.
- Samverkan mellan förskoleklassen och grundskolan bör utvecklas.

Kunskaper

I läroplanen och i kursplanerna finns angivet vilken kunskapsnivå eleverna ska ha uppnått dels efter årskurs 5, dels efter genomgången grundskola.

De nationella ämnesproven för årskurs 5 i engelska, matematik och svenska genomförs vid skolan. Resultaten av varje delprov i ämnesproven sammanställs och rapporteras till den centrala förvaltningen. Inspektörerna har dock inte funnit någon dokumentation där lärarnas bedömningar av om eleverna totalt sett nått målen i kursplanerna för dessa ämnen eller ej. Inspektörerna erfar också att resultaten från de nationella proven inte sprids till andra lärare på skolan. Inte heller framkommer under inspektionen några exempel på att resultaten utvärderas och ställs i förhållande till arbetssätt eller organisationen på skolan. Inspektörerna bedömer att pedagogisk samverkan mellan grundskolans årskurser bör förbättras för att stödja elevernas långsiktiga lärande och utveckling för att nå målen samt underlätta övergångar.

Avseende uppföljning av elevernas kunskapsresultat i andra ämnen än svenska, engelska och matematik hänvisar rektorn och lärarna till elevernas portfolios. Inspektörerna tar del av en handfull portfolios och samtalar med elever om dessa. Syftet med portfolion är oklart för eleverna. Eleverna säger att det är en pärm där olika arbeten sparas. Urvalet av sparade alster återspeglar inte elevens kunskapsresultat i alla ämnen, enligt inspektörerna. Lärarna berättar att de var och en i viss mån gör bedömningar av "sina" elevers kunskapsresultat, men

detta finns inte dokumenterat. Det finns inget system för att följa upp och utvärdera elevernas kunskapsresultat i samtliga ämnen. Inspektörerna bedömer att skolan måste följa elevernas kunskapsresultat i samtliga ämnen i förhållande till målen att uppnå i kursplanerna och göra en samlad utvärdering av resultaten.

Skollagen och läroplanen anger att eleverna i grundskolan i takt med stigande ålder och mognad ska ha ett ökat inflytande över sin utbildning och delaktighet i det inre arbetet i skolan. Lektionsbesök, intervjuer och andra samtal med elever och lärare ger intrycket att elevernas inflytande över undervisningen är begränsat. När eleverna får möjlighet att påverka sitt arbete handlar det mest om att påverka i vilken ordning arbetsuppgifterna ska genomföra. Det är t.ex. ovanligt att eleverna är delaktiga i att planera undervisningens innehåll. Inspektörerna bedömer att skolan bör utveckla sina arbetsformer så att elevernas inflytande över undervisningens innehåll och arbetsformer ökar.

Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet föreskriver vikten av att den enskilda skolan är tydlig i fråga om mål, innehåll och arbetsformer som en förutsättning för elevers och vårdnadshavares rätt till inflytande och påverkan. Det innebär att skolan måste delge eleverna målen för utbildningen. Intervjuer och andra samtal med eleverna visar att de i allmänhet inte är bekanta med målen för sitt skolarbete. Lärarna uppger att det händer att de tar upp mål ur kursplaner och läroplanen med eleverna, till exempel i samband med utvecklingssamtal. Målen för svenska och matematik finns konkretiserade på skolan och används företrädesvis i de första årskurserna. Variationen lärarna emellan är stor. Inspektörerna har inte funnit något gemensamt syn- eller arbetssätt för att delge eleverna målen. Inspektörerna bedömer att elevernas kännedom om målen bör öka.

Enligt skollagen och grundskoleförordningen ska alla elever som har svårigheter i sitt skolarbete ges särskilt stöd. Sådant stöd ska i första hand ges inom den klass eller grupp som eleven tillhör. För elever som behöver särskilt stöd ska ett åtgärdsprogram utarbetas. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses samt hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Vid Hällingsjö skola finns utarbetade rutiner för att upptäcka, utreda och sätta in åtgärder för elever i behov av särskilt stöd. Elever i behov av särskilt stöd har, enligt lärarna och rektorn, åtgärdsprogram. Inspektörerna tar del av de åtgärdsprogram som är aktuella vid inspektionsbesöket. Många är kortfattade och saknar i allmänhet vidare analys av de särskilda behoven eller tidigare åtgärder. Åtgärdsprogrammen tar framförallt upp åtgärder på individnivå och åtgärder på grupp- eller organisationsnivå saknas i regel. Inspektörerna bedömer att skolan arbetar för att möta behoven hos elever som har svårigheter i skolarbetet, men bedömer att åtgärdsprogrammen är individinriktade och bör omfatta även åtgärder på grupp- och organisationsnivå.

Normer och värden

I läroplanen betonas vikten av elevernas ansvar och inflytande i skolan. Författningarna lyfter fram att skolan ska sträva efter att eleverna har kunskap om demokratins principer och utvecklar sin förmåga att arbeta i demokratiska former. Vid Hällingsjö skola finns elevråd samt klassråd. Deltagarna i elevrådet tar sin uppgift på allvar och tycker det är ett viktigt uppdrag. De ger exempel på förslag från eleverna och åtgärder som elevrådsarbetet lett till. Elevrådsrepresentanter ger dock även exempel på förslag som kommit upp på dagordningen flera gånger utan att några förändringar kommit till stånd eller att de fått besked om varför. Det handlar t.ex. om utemiljön och skolmaten. Inspektörerna be-

dömer att eleverna har inflytande över skolans övergripande verksamhet, men påpekar att eleverna bör få veta anledningen till att förslag från eleverna inte genomförs när så är fallet.

Enligt lagen (2006:67) om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever råder det numera ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. Lagens ändamål är att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. Huvudmannen ska enligt lagen bedriva ett målinriktat arbete för att främja dessa ändamål och se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje verksamhet. I det målinriktade arbetet ingår även att vidta åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för trakasserier och annan kränkande behandling liksom att vid behov utreda omständigheterna och i förekommande fall vidta åtgärder för att förhindra fortsatta kränkningar.

I likabehandlingsplanen ska åtgärder redovisas och den ska ses över och följas upp varje år. Likabehandlingsplanen ska upprättas, följas upp och ses över under medverkan av barnen eller eleverna och den ska utgå från en kartläggning av den egna verksamheten.

Enligt författningarna ska alla som verkar i skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling. Omsorg om den enskildes välbefinnande och utveckling ska prägla verksamheten. Vid Hällingsjö skola poängteras arbetet med att skapa tillit och gemenskap för eleverna. Eleverna uttrycker att mycket i skolan är roligt och att lärarna finns till hands om det uppstår konflikter eller någon känner sig utanför. I klasserna genomförs kompisamtal, vilket uppskattas av eleverna. På skolan finns också ett trygghetsteam dvs. en grupp personal med särskilt ansvar för att motverka kränkande behandling. Vid inspektionsbesöket ger eleverna intryck av att trivas och känna sig trygga i skolan.

Hällingsjö skola har en likabehandlingsplan. Denna plan kan dock inte till fullo anses motsvara de krav som ställs på en sådan plan. Den saknar exempelvis en kartläggning av de nuvarande behoven på skolan avseende kränkande behandling. Vidare anges inte vilka insatser som ska påbörjas och genomföras under det kommande året. Planen ska också innehålla en beskrivning av hur den ska följas upp, utvärderas och vid behov revideras.

Inspektörerna bedömer att skolans likabehandlingsplan inte uppfyller de krav som ställs på en sådan plan.

Dessutom bör planen innehålla en planering för personalens kompetensutveckling för att öka medvetenheten om, förekomsten av och kunskap om diskriminering, trakasserier och annan kränkande behandling. Den bör även innehålla en beskrivning av hur eleverna ska medverka i arbetet med planen samt hur planen ska göras känd och förankras i hela verksamheten.

Se vidare Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2007:7) för arbetet med att främja likabehandling.

Ledning och kvalitetsarbete

Enligt läroplanen kräver skolans kvalitativa utveckling att undervisningsmålen ständigt prövas, resultaten följs upp och utvärderas och att nya metoder prövas och utvecklas. Ansvar för detta kvalitetsarbete ligger på rektorn, som genom utbildning och erfarenhet ska ha förvärvat pedagogisk insikt. En del av utveck-

lingsarbetet vid Hällingsjö skola bygger på PBS, dvs. problembaserad skolutveckling. PBS karaktäriseras av att lärarna lär sig metoder för att genom samtal och erfarenhetsutbyte hitta ändamålsenliga lösningar på problem och dilemman i vardagen. För att leda arbetet med PBS har skolan utbildat två samtalsledare, så kallade lärledare. Lärarna upplever PBS metoden som effektiv för utvecklingsarbetet. Rektorns roll i kvalitetsarbetet är oklar. Inspektörerna får veta att det pågår en del utvecklingsarbete vid skolan, men ser inget samlat grepp över detta arbete. Det hänger mer på de enskilda lärarna vilka utvecklingsfrågor som tas upp, istället för att bygga på en samlad bedömning av vad som behöver utvecklas. Till exempel saknas kopplingar mellan tidigare resultat och kvalitetsarbetet, vilket bland annat belyses i avsnittet "Kunskaper" i denna rapport. Lärarna, liksom inspektörerna, efterlyser en tydligare pedagogisk ledning, men tillägger att rektorn är till hjälp när svårigheter uppstår. Inspektörerna erfar utöver ovanstående att rektorn är förtrogen med det dagliga arbetet i skolan och är insatt i de flesta elevers skolsituation. Rektorn vid Hällingsjö skola har lärar- och ledarutbildningen dock ej den statliga rektorsutbildningen. Inspektörerna bedömer att rektorn är förtrogen med det dagliga arbetet, men att rektor bör ta ett större ansvar för det pedagogiska ledarskapet och säkerställa att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen.

Enligt förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m. ska varje skola årligen upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning som ett led i den kontinuerliga uppföljningen och utvärderingen av verksamheten. Kvalitetsredovisningen ska innehålla en bedömning av i vilken mån de nationella målen för utbildningen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta för ökad måluppfyllelse. Se vidare Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2006:18) om kvalitetsredovisning. Hällingsjö skola upprättar årligen en kvalitetsredovisning. Inspektörerna har tagit del av redovisningarna från år 2005 och 2006, båda dessa saknar en samlad bild av elevernas kunskapsresultat. Därmed saknas också en redogörelse för vilka åtgärder som planeras för en ökad måluppfyllelse i detta avseende. Inspektörerna konstaterar också att de granskade kvalitetsredovisningarna är framtagna av rektorn och lärarna, men att elever inte getts möjlighet att medverka i framtagandet av kvalitetsredovisningen. Inspektörerna bedömer att kvalitetsredovisningen inte är utformad enligt kraven i förordningen eller elever getts möjlighet att medverka vid framtagandet.

Förskoleklassen ska stimulera varje barns utveckling och lärande samt ligga till grund för fortsatt skolgång. Ett av syftena med att införa förskoleklassen var att förskolan och grundskolan skulle närma sig varandra samt att förskolepedagogikens betoning på lek skulle överspridas till grundskolan. Inspektörerna erfar att i Hällingsjö skolas förskoleklass planeras och genomförs verksamheten utifrån skollagens och läroplanens intentioner. Lek, skapande och barnens eget utforskande utgör grund för verksamheten. Samverkan med grundskolan är dock begränsad. Inspektörerna bedömer att eleverna i förskoleklassen ges förutsättningar att utvecklas i den riktning som målen för skolformen anger, men att samverkan mellan förskoleklassen och grundskolan bör utvecklas.

I ämnet teknik finns mål att uppnå för eleverna i årskurs 5. I Hällingsjö skolas timplan finns inte tid avsatt för teknik. Rektorn uppger att ämnet teknik ingår i rubriken "naturorienterade ämnen" i timplanen. Inspektörerna konstaterar dock att enligt definitionen i grundskoleförordningen ingår inte teknik i begreppet naturorienterade ämnen och påpekar att ämnet teknik ska anges i timplanen.

Kommunen är skyldig att använda lärare, förskollärare eller fritidspedagoger som har utbildning avsedd för den undervisning de i huvudsak ska bedriva. Eleverna ska ha tillgång till böcker, hjälpmedel och dylikt som behövs för en tidsenlig utbildning. Rektorn uppger att lärarna har adekvat utbildning och inspektörerna erfar att skolans lokaler och undervisningsmaterial ger förutsättningar att bedriva undervisning enligt kraven i författningarna. På skolan finns också ett välutrustat bibliotek.

Datum	Ort
2008-04-01	Göteborg

Helén Svelid

Lena von Platen